

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1478 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
Musayeva Shoirazimovna	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
Ж.Я.Нуриллаев	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta'siri tahlili.....	37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich	
O'zbekiston respublikasida aholi bandligini ta'minlashdagi dolzarb masalalar	44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o'g'li	
O'zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta'minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta'sirini ekonometrik tahlil qilish	48
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti	60
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Qishloq xo'jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik)	72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo'riyeva Qundiz Muratbaevna	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
Mahamatova Maftuna	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o'zbekiston miqyosida.....	83
Koshanov Abdimurat Azat uli	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o'g'li	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo'llari.....	110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida	117
Nodir Xidirov G'iyosaliyevich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning likvidliligi va moliyaviy barqarorligini ta'minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati	122
Bauyetdinov M.J.	
Теоретические подходы к определениям агрессии социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей	128
Алимова Райхона Баходировна	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
Komilov Umidjon Normurod o'g'li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari	143
Nematulloyev Suxrob Sobirovich	
“Sibir daryolarining burilishi” loyihasining tarixiy va retrospektiv tahlili	153
Mahmudov Nosir Mahmudovich	
Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta’minlashda instruktor-gidlarning roli	159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o’g’li	
Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises	165
Khalilov Bekzod Akhmatovich	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo’nalishlari.....	171
Mirtursunova Dinara Anvarovna	
O’zbekiston respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo’llari.....	175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich	
Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi.....	181
Erkayeva Barno, Xushvaqtoev Ramziddin	
O’zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish	186
Nodirov Azizxon Asrorovich	
Global energiya noaniqligining o’zgaruvchanligi ekonomertik modellari	192
Bexzod Qo’ziboev	
Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста	197
С.С. Убаева	
Qishloq xo’jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo’lga qo’yishning ahamiyati.....	201
Ergashov Ulug’bek Zoxidjonovich	
Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari.....	206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna	
Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo’yicha tahlili.....	210
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o’rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish	216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Qishloq xo’jaligini “yashil” iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o’tishning zarurligi va mohiyati	221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda “yashil investitsiyalar” dan foydalanishning xorij tajribalari	225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna	
Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o’rni.....	230
Raxmonova Feruza Musaqlonova	
Oliy ta’lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o’rni.....	234
Mirzaxajeva Shaxzoda Shuxratovna	
Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlikka ta’siri.....	240
Karshiyev Adham Anvarovich	
Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlar.....	245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich	
Xo’jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari.....	251
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
“Deviant xulq-atvorli o’smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari”	255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi	
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari	258
Nutfullayev Shohrux Mexli o’g’li, Qurbanov Ulug’bek Erkinovich	

Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет	262
Фозилова Фирангиза Комиловна	
Tijorat banklarining o'zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta'siri	270
Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich	
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo'nalishlari.....	273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich	
O'zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi.....	277
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o'zgarish tendensiyalari	281
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi	286
Po'latov Abdulloh Xolxo'jayevich	
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана).....	291
Ахмедов Дилшод Турсункулович	
Robototexnika asoslari va maktab ta'limida qo'llanilishi	298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o'g'li	
Sun'iy intellektlar yordamida o'quvchilarni hayotiy faoliyat ko'nikmasini shakllantirishi.....	303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo'rayevna, Kurbanov Azimjon Jo'raboy o'g'li	
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremlari	316
Saypiddinov Shukrullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o'g'li	
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari	320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich	
O'zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o'zgarish tendensiyalari va istiqbollari	326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o'g'li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna	
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi	330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna	
Inson resurslarini o'rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta'rifiy tahlil	336
Bakirov Qobiljon Mamatyusupovich	
Bandlikni ta'minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli	340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova	
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari.....	346
Xoliyorov Xomid Boynazarovich	
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия.....	352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna	
Farg'ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko'rsatkichlarining o'zgarishi: panel regressiya tahlili	362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi	
O'zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari	368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li	
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish.....	374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish	380
G'aniev Elyor Sobirjonovich	
O'zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o'tishning ahamiyati	386
Mirzayev Muzaffar Maxmudovich	
The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region	392
Ospanova Feruza Bazarbaevna	
"Зеленое направление" совершенствования бухгалтерского учета	397
Ибрагимов Гайратжон Артикович	

Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo'yicha hisobga olishni takomillashtirish.....	403
Xamidova S.Ya.	
Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish.....	409
Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
O'zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar	414
Yo'ldashev Bekzodjon Sherzodjon o'g'li	
Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	419
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	426
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation	433
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi	
The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan's automotive industry.....	439
Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi	
Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o'rni.....	444
Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna	
Развитие производства сельскохозяйственной продукции путем развития цифровых технологий.....	450
Юсупов Мухиддин Соатович	
Tijorat banklarida loyihaviy moliyalashtirish risklarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish.....	457
Berdiyev Akram O'ktamovich	
Iqtisodiy tarmoqlarni soliqqa tortish orqali investitsiya loyihalarini rivojlantirish.....	463
Sharipov Eldor Salohiddin o'g'li	
Iqtisodiyotda investitsiya va kredit salohiyatini bank faoliyatiga ta'siri.....	468
Ergashova Nilufar Sobirovna	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining raqobatbardoshlik salohiyatini boshqarishni takomillashtirish.....	473
Tashmukhamedova Karima Samatovna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.....	479
Kurbanova Mohinur Xabib qizi	
Xalqaro sayohat lug'ati va uning shakllanishi.....	487
Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va uni o'zbekiston respublikasi hisob tizimini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati.....	492
Quvvatov G'olibjon Baxtiyor o'g'li	
Kooperatsiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	501
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	
Использование методов математического моделирования при внедрении коммерческих автоматических систем	505
Курбанова Рахима, Ахмедов Мехрохон	
Tijorat banklari kapitalidagi davlat ulushini kamaytirish yo'llari	511
Vasiyev Alisher Samiyevich	
Механизмы трансформации неформального сектора в официальную экономику на основе финансовых инструментов.....	515
Кошанов Абдимурат Азат ули, Муртазаев Шахрух Коньсжайлиевич	
The impact of tourism on the economy of Uzbekistan.....	519
Xaydarova Marjona, Muxamedboyeva Muxlisa, Umarov Kamron, Usmanova Aziza	
Mintaqada gastroturizm rivojlanishining iqtisodiy asoslari va zamonaviy tendensiyalari.....	525
Masharipova Manzura Alimbayevna	

Tikuv-trikotaj korxonalari brend jozibadorligini oshirishning ilmiy-nazariy jihatlarini.....	535
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich	
Bank tizimida hisobotlarni avtomatlashtirish texnologiyalari	542
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Engineering programs in Uzbekistan on the verge of fifth industrial revolution	547
Khasan Khankeldiyev	
Aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruvini yaxshilashda korporativ madaniyatning ahamiyati	551
Akramova Nazokat Israilovna	
Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni	562
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
O'zbekiston sanoat tarmoqlarida kooperatsiya asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish tizimini takomillashtirish yo'llari	572
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
Moliyaviy barqarorlikning asosiy ko'rsatkichlari va ularning tahlili	578
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
Tijorat banklarining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rnini tahlil qilish	583
Kilicheva F.B., Mengnorov A.A., Bozorova O.R.	
Bog'dorchilik tarmog'ida klasterlarni joriy qilishda yevropa tajribasini qo'llash imkoniyatlari	591
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
To'qimachilik klasterlarini boshqarishda xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	598
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Barriers to tourism infrastructure development in uzbekistan: a critical analysis	605
Sarvinov Shodmonova	
Xalqaro bozorda qishloq xo'jaligi mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirish	609
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich	
O'zbekiston respublikasida infratuzilma loyihalarini amalga oshirishdagi risklarni boshqarish.....	620
Yusupova Zilola Ismoiljon qizi	
Korxonaning iqtisodiy barqarorligiga erishishning zamonaviy tendensiyalari.....	626
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Qishloq joylari maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish.....	631
Xamdamov Eldor Toshmurovich	
Meva-sabzavotlar eksportida transport koridorlari va vositalarini tanlash xususiyatlari	636
Yusupov Muxiddin Soatovich	
Рынок рабочей силы в узбекистане и ее воспроизводство	644
Шакиров Амали Улугбекович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Деньги и их функции в экономике.....	650
Мурадиллаев Мансур Мехроживич, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Развитие сельского хозяйства в узбекистане.....	654
Махмудов Алишер Мухтарович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Инвестиции и инновации в химической промышленности узбекистана: современные тенденции и перспективы	658
Хусаинов Равшан Рахимович, Султанходжаев Аманулла Асадуллаевич	
Tijorat banklari aktivlarini boshqarishni takomillashtirish.....	666
Mardonova Shoxsanam Baxodirovna	
Definition of agritourism as a multifunctional development in rural areas.....	672
Aktamov Olimjon Abdugani ugli	
Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi	680
Qurbonov Muxiddin Abdullaevich	
Проблемы регулирования государственно-частного партнерства и рекомендации по их решению (на примере безработицы в республике узбекистан).....	687
С.Э. Холмуратов	
Автоматизация аудиторских процедур с использованием искусственного интеллекта.....	692
Ходжарахманова Назира Бахтияр кизи	
Past karbonli iqtisodiyotga o'tish zaruriyati va uning omillari	701
Valiyev Axliddin Aropiddinovich	

Yengil sanoatda zamonaviy tikuv mashina-kichik robotlarning mexanizmlarini mukammallashtirish	705
Sirojova Muxabbat Sodiqli qizi, Kurbanov Fazliddin Aminovich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqlar tortish tizimining institutsional va iqtisodiy asoslari	710
Kuzieva Nargiza Ramazanovna, Bobomuratova Manzura Panji qizi	
Foyda solig'i bo'yicha bo'nak to'lovlarni to'lash tartibi	717
Yangieva N.S.	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini soliqlar vositasi qo'llab-quvvatlashning amaldagi holati	722
Turanboyev Boburjon Qodirjon o'g'li	
Motivation, goal-setting, and organizational performance: a case study from uzbekistan's chemical industry	726
Mamataliev Anvar Ergashevich, Bobur Urinov	
Применение искусственного интеллекта при организации налогового администрирования узбекистана	733
Н.А. Артиков	
Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish zaruriyatini keltirib chiqaruvchi omillar	737
Sharofiddinova Gulnoza Iloxmonovna	
Raqamli texnologiyalarning tijorat banklari samaradorligiga ta'siri	745
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Suv tanqisligi sharoitida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish asoslari	750
Qosimov Maxamatjon Sulaymanovich	
Rivojlanayotgan iqtisodiyotda raqamli va raqamli bo'lmagan korxonalar tahlili	761
Raxmonov Nodirjon Raxmonjon o'g'li	
Aholining o'rtacha umr ko'rish yoshini o'zgarishi sharoitida keksalarning ijtimoiy ta'minotiga xavflarning ortishi	767
To'irov Shohboz Ziyodullo o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida moliyaviy nazorat samaradorligini ta'minlash ichki nazorat xizmatlari	773
Xaydarov Baxrom Xolmuradovich	
Moliya bozorida xususiy banklar faolligini ta'minlash istiqbollari	777
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Budjet daromadlari ijrosini ta'minlashda soliqlar hisobi va tahlilining ahamiyati	782
Abdullaev Abror Bozarboevich	
Aholi daromadini oshirish yo'llari	803
Shadmanov Baxodir Sherkulovich	
Tourism and regional identity in Uzbekistan: balancing heritage and development	808
Raximova Nilufar Aminovna, Abdukholikova Farida Erkinjon qizi	
O'zbekiston sanoat korxonalarining fond bozoridagi ishtiroki tahlil va muammolari	815
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini moliyalashtirish va amalga oshirish tahlili	823
Karabaev Sanjar Abdusamatovich	
Globallashuv sharoitida milliy korxonalarning eksport salohiyatini boshqarish masalalari	832
Qodirov Humoyun Tolibjon o'g'li	
Бизнес-планирование и прогнозирование деятельности организации	836
Алимов Бехзоджон Наврузжонович	
Farg'ona vodiysida ekoturizm – kambag'allikka qarshi kurashning yangi imkoniyatlari	840
Soliyeva Nilufar Muxtorjon qizi	
Aholi turmush darajasi baholash bo'yicha dasturiy ta'minot ishlab chiqishda horij tajribasini o'rganish	844
Tursunov Farxod Baxodir o'g'li	
Mintaqa aholi turmush farovonligiga ta'sir qiluvchi omillar tasnifini ishlab chiqish	848
Xodjanibayev Shohruh Yuldashevich	
Xususiy oliy ta'lim muassasalari menejmentining nazariy jihatlarini va o'ziga xos xususiyatlari	856
Karimov Ulug'bek Usmonovich	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	861
G'aniyev Botir Baxtiyrovich	

Повышение инвестиционной привлекательности – важное условие повышения конкурентоспособности предприятий.....	865
Каримова Дилафруз Садирдин кизи	
Yevropa ittifoqi davlatlari tijorat banklarining soliq to'lovlarini amalga oshirish tartibi	870
Komolov Odiljon Sayfidinovich	
Boshqaruvda innovatsiyalarni hisobga olgan holda agrokorxonalarni davlat tomonidan rag'batlantirishning zamonaviy yondashuvlari	878
Shaniyazova Zamira	
Практические аспекты применения статистических методов контроля качества на предприятиях.....	883
Усманов Илхом Ачилович, Усманов Фарзод Шохрухович	
Yashil iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy o'sishning yangi paradigmalarini shakllantirish: nazariy asoslar va amaliy talqinlar.....	891
Alimova Guzal Abduxakimovna	
Xizmat ko'rsatish korxonalari faoliyati samaradorlik ko'rsatkichlarining nazariy va metodologik tahlili	895
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li	
Kutubxonalarda raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes-modellarni ishlab chiqish.....	900
Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri sug'urtalash operatsiyalari bo'yicha xarajatlarni xalqaro standartlar asosida hisob va hisobotda aks ettirish uslubi-yatini takomillashtirish	905
X.A.Raximov	
Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi.....	910
Ergashev Uyg'un Jabborovich	
Obligatsiya moliya bozori instrumenti sifatida, milliy obligatsiyalar bozori	916
Avezov Ibrohim Ilxomovich, Yaxshiboyev Jahongir Abdualimovich	
Barqaror rivojlanish doirasida ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) ko'rsatkichlarining yashil texnologiyalar innovatsiyasiga ta'sirini baholash.....	921
Meliqo'zieva Dilrabo Muxitdin qizi	
Yashil iqtisodiyot – barqaror taraqqiyotga olib boruvchi yo'l.....	925
Xalilova Aziza Rustamovna	
Научно-теоретические основы экономической и эколого-экономической эффективности предприятий горнодобывающей промышленности.....	930
Раматов Зафарбек Жуманиязович	
Xitoyda eksport faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari.....	938
D.E.Qarshiev	
Kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirishni investitsion faollikka ta'siri.....	943
Mannapova Shaxnoza Elshodovna	
Mahalla institutining samaradorligi tahlili: so'rovnoma yondashuvi	947
Bahriddinov Viqorjon Akbar o'g'li	
Формирование человеческого капитала в условиях демографических изменений: опыт и перспективы для узбекистана.....	955
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
Farmasevtika kompaniyalari raqobatbardoshligini oshirishda marketing strategiyalaridan foydalanish yo'nalishlari	962
Baxrombek Bobojonov	
“Hududlarda sug'urtaga bo'lgan talabning ekonometrik tahlili” bekberganova mohira ravshonbekovna	967
O'zbekiston Milliy universiteti	
O'zbekiston va xalqaro amaliyotda raqamli marketing vositalaridan foydalanish: muammolar va yechimlar	973
Uzoqova Dilnoza Yusuf qizi	
Условия эксплуатации и экологическая безопасность автотранспортной системы на основе энергосберегающих технологий	978
Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
O'zbekiston tibbiyot muassasalarida moliyaviy resurslardan foydalanishda xorijiy tajribalarni qo'llash.....	982
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich	

Buxgalteriya hisobining samaradorligini oshirish yo'llarida zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar	987
Sattorov Mirjahon	
Особенности маркетинговых стратегий в условиях ограниченных ресурсов и узкой потребительской аудитории	991
Дебердиев Анвар	
DEbitorlik va kreditorlik qarzlarini auditini rejalashtirish masalalari.....	995
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li, Ibragimova Iroda Rashid qizi	
Инвестиционная программа узбекистана по привлечению иностранных инвестиций	1000
Камилова Наргиза Абдукахоровна, Бекмуратов Шухрат Даулетмуратович	
Turistik mahsulotni shakllantirishda turistlar hayoti xavfsizligini ta'minlash.....	1005
Raxmonov Siyovush Turob o'g'li	
Uglerodsiz energiyaga o'tishda o'zbekistonning yashil strategiya yo'l xaritasining integratsiyasi va ta'siri.....	1011
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Цифровая устойчивость регионов: применение аналитики больших данных для оценки и управления экологическими рисками	1016
Маликов Шохрух Шокирович, Камалов Шухрат Камалович	
Разработка риск-ориентированной модели внутреннего контроля предприятия на этапе планирования налогов в условиях дистанционного налогового мониторинга	1024
Галеева Н.Н., Э.А.Халикова, Абдусаломова Гулчеҳра Мирзо кизи	
Анализ результатов инструментальных методов исследований у детей с врожденными пороками сердца	1029
Мухаммадиева Лола Атамурадовна	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda monetar omillardan samarali foydalanish yo'nalishlari.....	1036
Uskenbaeva Dilnoza Boxodir qizi	
Факторы повышения эффективности управления в государственном секторе.....	1043
Махмудова Севара Улугбековна	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati	1048
Rajabbaeva Dildora Zakirovna, Aripova Aziza Alisherovna	
Boshqaruv jarayonlarini tashkil etishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	1053
Jo'rayeva Niginaxonim Xursand qizi	
Jahonda eksportni qo'llab-quvvatlash amaliyoti.....	1057
Xudoynazarov Sherzod Ismoilovich	
Raqamli moliyaviy texnologiyalarni korxona darajasida joriy etish orqali moliyaviy barqarorlikka erishish strategiyasi	1063
Soibov Nozimbek Faxridin o'g'li	
Применение методов PMBOK в управлении рисками проектов	1070
Гулираъно Носирова Абдулазиз кизи	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda aholi farovonligining o'rni va ahamiyati	1073
Bobaev Isroiljon Abdinabievich	
Вопросы инновационных инвестиций в контексте международной экономической интеграции	1078
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич	
Yashil iqtisodiyotga o'tishning nazariy va amaliy jihatlar hamda tendensiyalari.....	1083
Samiyev Abdurashid Qaxramonovich, Shermuxammedov Begzodjon Usmonovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar samaradorligini ta'minlash yo'llari.....	1087
Nazarov Qilich Xolmuradovich	
Improving the organizational and economic mechanisms for the development of tourism in the republic of karakalpakstan	1092
Tleumuratov Baxadir Genjemuratovich	
O'zbekistonda tumanlar barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash yo'llari (Surxondaryo viloyati misolida).....	1097
Qosimova Nodira Saidovna	
Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirishning asosi sifatida innovatsiyalar.....	1102
Azizova Maliha Farrux qizi	

Влияние инвестиций на инновационное развитие и повышение конкурентоспособности экономики узбекистана	1106
Максудова Шахзода	
Возможности снижения затрат на логистику за счет цифровых технологий	1112
Олимова Бахора Шухратовна	
Yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy tizimga ta'siri.....	1116
Sultonov Omon Juma o'g'li	
Iqtisodiy o'sishning makroiqtisodiy faktorlari va ularning ta'siri	1121
Zuvaydullaev Nematullo Oybek o'g'li	
Роль управления производством в условиях модернизации экономики.....	1125
Гулов Мухтор Очилович	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni va ahamiyati	1129
To'rayev Shavkat Shuxratovich	
Роль цифрового маркетинга в продвижении туристических направлений.....	1136
Муродова Наргиза Уткировна	
Развитие финансовых рынков в странах снг: проблемы и перспективы.....	1140
Рузиев Зафар Икрамович, Каримов Ислон Ураз угли	
Современные инструменты продвижения бренда в условиях цифровой экономики.....	1145
Темирова Феруза Сагдуллаевна	
"Raqamli asrda axborot xavfsizligi: it texnologiyalar bilan xavfsizlikni ta'minlash yo'llari"	1149
Sherzod Rajabov	
Государственное регулирование инвестиционной деятельности: проблемы и направления совершенствования.....	1152
Шухрат Турсунов, Икромов Хасан Зафарович	
Economic incentives and barriers to sustainable transition in agribusiness: a comparative study of organic and conventional farming systems	1157
Mubina Toirova	
Цифровая трансформация банковской системы узбекистана: анализ внедрения fintech-решений в государственных банках	1162
Абдурахимова Дилора Каримовна	
Ta'lim muassasalaridagi ba'zi jihatlar	1167
A'zam Qutbiddin A'zam-zoda	
Klasterlar hisob siyosatida boshqaruv hisobining metodologik asoslari.....	1173
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Egri soliqlarning mohiyati, genezisi va rivojlanish tendensiyalariga oid nazariy munozaralar xususida	1179
Shodiyev Olimjon Abduraxmonovich	
Ekologik mehmonhona faoliyatini rejalashtirish maqsadlari va vazifalari	1186
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
Investitsiya loyihalarining iqtisodiy va moliyaviy samaradorligini oshirish istiqbollari.....	1200
Jo'rabekova Xumora Muzaffar qizi, Saidov Rasul Boltabayevich	
O'zbekistonda nodavlat notijorat tashkilotlarini moliyalashtirish manbalarining tahlili.....	1204
Aliyev Arslon Salom o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasining iqtisodiy ko'rsatkichlarini statistik tahlil qilish	1213
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
Xorijiy davlatlarda boylik solig'i va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati.....	1219
Ruziyev G'anisher Usarovich	
Yer fondi va undan samarali foydalanishning nazariy asoslari (Samarqand viloyati misolida)	1225
Xoshimova Sevara Baxromovna	
Iqtisodiy-ekologik tizimlarni boshqarishga ta'sir etuvchi omillarning ilmiy asoslari	1229
Kuldoshev Asliddin Tursunovich	
Влияние финтех-услуг на финансовую инклюзию в сельских регионах узбекистана.....	1236
Абдурахимова Дилора Каримовна	
Surxondaryo viloyati sanoat sohasining asosiy ko'rsatkichlari tahlili.....	1240
Kuvanchiyeva Mehriniso Davlyatgeldi qizi	
A critical evaluation of strategic management's role in promoting sustainable development in Uzbekistan	1245
Ismatova Mahliyo	

O'zbekistonda turizm xizmatlari eksportini oshirishda zamonaviy infratuzilma va texnologiyalarning integratsiyasi.....	1251
Akmal Bakhromov	
Trends and reforms of corporate governance in state-owned enterprises.....	1257
F.Djalilov	
Переоценка долгосрочных активов в нефтегазовой промышленности и определение финансового результата от переоценки.....	1269
Махкамова Саида Гайратова	
Oziq-ovqat mahsulotlari korxonalarini integratsiyalashuv jarayonlarini boshqarish samaradorligini oshirish.....	1275
Xojiev Ibroxim Ikramovich	
Sug'urta kompaniyalari moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim shartlari.....	1280
Allanazarova B.K.	
P2P lending and crowdfunding as alternative sources of financing for small business in Uzbekistan.....	1286
Abdurakhimova Dilora Karimovna	
O'zbekistonda soliq nazoratining huquqiy va tashkiliy asoslarini takomillashtirish yo'llari.....	1290
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Oymatova Gulnura Mirjamolovna	
Applications of hyperbolic geometry in physics and biology.....	1295
Khaknazarova Khurshidabonu Kenjaevna, Otakulova Rukhshona Akram kizi	
O'zbekiston temir yo'llari tizimining transformatsiyasi: modernizatsiya, raqamlashtirish va qayta tuzilish yo'nalishlari.....	1301
Nasrullayev Nurbek Baxtiyarovich	
The role of tourist product diversification in sustainable tourism development.....	1305
Raxmonov Shuxrat Shavkatovich, Alimova Mashhura Toirxonovna	
Temiryo'l transporti turi tavsifi.....	1310
Shodmonbekova Nodira Kamoljon qizi	
Namangan viloyatining turizm salohiyatini rivojlantirish istiqbollari: Hududiy raqobatbardoshlik va innovatsion yondashuvlar.....	1314
Khusniddin Egamnazarov	
Kiberxavfsizlik: it infratuzilmasini himoya qilishning zamonaviy usullari.....	1321
D. Sh. Usmanbayev	
Mahalliy budjetlar daromad bazasini tahlili.....	1325
Qurbonov Nuriddin Ro'ziqulovich	
Развитие цифровых финансовых услуги в банковской системе Республики Узбекистан.....	1333
Абдурахманова Матлуба Махмадаминовна	
Avariya rejimlarida kichik yuklamali elektr ta'minoti tizimlarining kabel izolyatsiyasi monitoringini avtomatlashtirishning zamonaviy yondashuvlari.....	1339
Mirzoyev Narzulla Nuriddinovich, Mamatqulov Toyir Chorshanbiyevich	
Analysis of increasing the speed of information exchange between the control interface and execution mechanisms in emergency mode in intelligent systems.....	1346
Azizbek Yusupbekov Nodirbekovich, Husniddin Esonov Mamarasul o'g'lu Assistant	
Sa'noat korxonalari va mexatron robotlarni optimal avtomatlashtirish va boshqarishda sun'iy intellektning ahamiyati.....	1351
Karabayev Ibragim Turdiyevich, Esonov Husniddin Mamarasul o'g'li, Abdullayeva Saodat Mengbayevna, Mamatqulov Toir Chorshanbiyevich	
Korxonaning moliyaviy holatini baholashda zamonaviy tahlil uslublarining qo'llanilishi.....	1355
Usmanova Nasiba Akbarjonovna, Suleymanova Asel Armanovna	
Xizmat ko'satish sohasida xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalarning ahamiyati.....	1360
Mirzayeva Shirin Nodirovna	
Rekreatsiya turizmi va sog'lomlashtirish xizmatlari integratsiyasi.....	1365
Shaymanova Nigora Yusupovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini rivojlantirishda ba'zi iqtisodiy yondashuvlarning nazariy jihatlar.....	1369
Iskandarova D.B.	
Yashil (eko) investitsiyalarni tijorat banklari orqali moliyalashtirish.....	1373
Kamilova Iroda Xusniddinovna	

Improvement of inventory accounting audit based on international standards	1378
Ovlayev Suhrob Temur o'g'li, Yo'ldiyev Oybek Ulug'bek o'g'li, Normo'minova Dilorom Umar qizi, Avlayeva Oybachin Olim qizi	
Artificial intelligence systems for assessing creditworthiness	1382
Mardonova Durdona Yaxshiboy qizi	
B2B bozorini rivojlantirishda raqamli marketing texnologiyalaridan foydalanishni takomillashtirish	1387
Samadov Askarjon Nishonovich	
Tech-driven growth and the economy of the future: brics-t in the society 5.0 paradigm	1395
Kaldibayev Nurlan Alimjanovich, Sagdullayeva Gulnora Botirovna, Durmanov, Akmal Shaimardanovich	
O'zbekistonda tabiiy resurslardan olinadigan rentaning yaimdagi ulushiga tanlab olingan o'zgaruvchilar ta'siri tahlili	1404
Tursunov Husniddin, Ibragimov Hasan	
O'zbekistonda fond bozorini tartibga solish	1412
Sultonov Sherali Nuraliyevich	
Public perception of the feasibility of introducing islamic banking in Uzbekistan: a consumer perspective	1418
Dr. Shamirova Surayyo Kabildjanovna	
Directions for implementing the innovative digital technologies in tourism	1425
Norchaev Asatullo Norbutaevich	
Возможности совершенствования практики финансирования инвестиционных проектов	1430
Шомуродов Равшан Турсункулович, Хакимов Хафизбек Хамза угли	
O'zbekistonda pochta aloqasi xizmatlarini ko'rsatishning transport-logistika jarayonini mintaqaviy darajada rivojlantirish yo'llarini ishlab chiqish	1436
Palvanbayev Umidbek O'ktam o'g'li	
Aksiyalar qiymatini baholashning nazariy asoslari	1440
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Yashil iqtisodiyotni moliyalashtirishning rivojlanayotgan davlatlar amaliyoti tahlili	1444
Raimjanova Madina Asrarovna, Zokirova Feruza Farxod qizi	
Yashil loyihalarni davlat xususiy sheriklik asosida moliyalashtirish	1449
Zokirova Feruza Farxod qizi	
Факторы и риски, влияющие на оценку стоимости акции	1453
Батирхужа Азиза Фахмуддин кизи	
Финансовые риски в эпоху цифровой экономики: новые вызовы и способы управления	1458
Нуруллина Камила Рустамовна	
Tijorat banklarining yangi bank xizmatlarini iqtisodiy samaradorligi	1463
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida ekologik innovatsiyalarning roli va amalga oshiruv mexanizmlari	1472
Ulichkina Lyudmila Ivanovna	

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONIDA EKOLOGIK INNOVATSIYALARNING ROLI VA AMALGA OSHIRUV MEXANIZMLARI

Ulichkina Lyudmila Ivanovna

Iqtisodiyot nazariyasi kafedrası dots.nti, i.f.n

mila.ulichkina@mail.ru

Tel.: +998935978962

Annotatsiya: Ushbu maqolada yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida ekologik innovatsiyalarning roli, ularni joriy etishdagi dolzarb yo'nalishlar va amaliy mexanizmlar tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida ekologik texnologiyalar yordamida resurslardan samarali foydalanish, uglerod chiqindilarini kamaytirish, chiqindilarni qayta ishlash va qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, O'zbekiston sharoitida mavjud muammolar va to'siqlar o'rganilib, sohani rivojlantirish bo'yicha takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, ekologik innovatsiyalar, uglerod izlari, qayta tiklanuvchi energiya, chiqindilarni boshqarish, ekologik xavfsizlik, barqaror rivojlanish.

Abstract: This article explores the role of environmental innovations in the transition to a green economy, focusing on key directions and practical implementation mechanisms. The study analyzes the potential for efficient resource use, reduction of carbon emissions, waste recycling, and the development of renewable energy sources through ecological technologies. It also examines the current challenges in Uzbekistan and provides policy recommendations for sustainable development.

Key words: green economy, environmental innovations, carbon footprint, renewable energy, waste management, ecological safety, sustainable development.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль экологических инноваций в процессе перехода к «зелёной» экономике, а также актуальные направления и практические механизмы их внедрения. В исследовании анализируются возможности эффективного использования ресурсов, снижения углеродных выбросов, переработки отходов и развития возобновляемых источников энергии с помощью экологических технологий. Кроме того, выявлены основные проблемы и барьеры в условиях Узбекистана и предложены рекомендации по их преодолению.

Ключевые слова: зелёная экономика, экологические инновации, углеродный след, возобновляемая энергия, управление отходами, экологическая безопасность, устойчивое развитие.

KIRISH

Bugungi kunda dunyo miqyosida iqtisodiy rivojlanish jarayonida ekologik barqarorlikni ta'minlash ustuvor vazifa sifatida qaralmoqda. Iqlim o'zgarishining jadallashuvi, tabiiy resurslarning cheklanganligi hamda atrof-muhit ifloslanishining ortib borishi global miqyosda yashil iqtisodiyot konsepsiyasiga bo'lgan ehtiyojni keskin oshirmoqda. Yashil iqtisodiyot – bu resurslardan samarali foydalanish, past uglerodli texnologiyalarni joriy etish, bioxilma-xillikni saqlash va iqtisodiy o'sish bilan bir qatorda ekologik xavfsizlikni ham ta'minlovchi tizimdir. Bunday transformatsion jarayonda ekologik innovatsiyalar hal qiluvchi omil sifatida e'tirof etilmoqda.

Ekologik innovatsiyalar, ya'ni atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirish va resurslardan tejamkor foydalanish imkonini beruvchi yangi texnologiyalar va boshqaruv uslublari, yashil iqtisodiyotga o'tishda strategik vosita hisoblanadi. Bular orasida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish, chiqindilarni qayta ishlash, ekologik toza transport tizimlarini rivojlantirish, past uglerodli sanoatni shakllantirish kabi yo'nalishlar alohida ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, davlat siyosati, moliyaviy mexanizmlar, soliq imtiyozlari va xalqaro hamkorlik ekologik innovatsiyalarni ommalashtirishda muhim omillar sanaladi.

Ushbu maqolada yashil iqtisodiyotga o'tishning nazariy asoslari, ekologik innovatsiyalarning iqtisodiy va ekologik samaradorligi, shuningdek, ularni amaliyotga tatbiq etishdagi mavjud mexanizmlar va to'siqlar atroflicha tahlil qilinadi. Tadqiqot O'zbekiston va xalqaro tajriba asosida ekologik innovatsiyalarni joriy etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan bo'lib, yashil iqtisodiy transformatsiyani qo'llab-quvvatlovchi institutsional va texnologik omillarni aniqlashni maqsad qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashil iqtisodiyot konsepsiyasi global darajada 2009-yilda BMTning UNEP (United Nations Environment Programme) tashabbusi bilan ilgari surilgan bo'lib, mazkur yondashuvda ekologik innovatsiyalar markaziy o'rin egallaydi. Barbier yashil iqtisodiyotni ekologik barqarorlik va ijtimoiy adolatni ta'minlaydigan, ayni paytda iqtisodiy o'sishga xizmat qiladigan tizim sifatida tavsiflaydi. U ekologik texnologiyalarning joriy etilishi orqali iqlim muammolarini yumshatish va resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish imkonini asoslab bergan.

Porter va van der Linde tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ekologik innovatsiyalar nafaqat ekologik samaradorlikni, balki iqtisodiy raqobatbardoshlikni ham kuchaytirishi ta'kidlanadi. Ularning "innovation offset" konsepsiyasi, ya'ni ekologik talablar natijasida yuzaga keladigan xarajatlarning yangi innovatsiyalar orqali qoplanishi, ko'plab siyosiy qarorlar qabul qilishda asos bo'lib xizmat qilgan.

Freeman va Soete esa ekologik texnologiyalarni umumiy innovatsion tizimlar ichida alohida segment sifatida ajratib ko'rsatadi va ularni yashil o'sishni tezlashtiruvchi omillar deb baholaydi. Xususan, ularning tahlillarida qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, chiqindilarni qayta ishlash va energiya samaradorligini oshirish bo'yicha innovatsiyalar yashil o'zgarishlarning negizi sifatida qaralgan.

O'zbekiston sharoitida esa, A. Abduqodirov, M. Ubaydullayev va B. Ergashev kabi mahalliy olimlar yashil iqtisodiyotga o'tishda ekologik innovatsiyalarning dolzarbligini ta'kidlab, qator institutsional va texnologik to'siqlarni tahlil qilgan. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, mamlakatda ekologik toza texnologiyalarning joriy etilishi, ayniqsa energetika, qishloq xo'jaligi va transport sohalarida hali sust bo'lib qolmoqda, biroq ularni rag'batlantiruvchi fiskal va investitsion mexanizmlarni joriy qilish istiqbolli yo'nalish sanaladi.

T. Jackson yashil iqtisodiyotning etik va ijtimoiy jihatlariga alohida urg'u berib, u faqat texnologik modernizatsiya emas, balki iste'mol va ishlab chiqarish madaniyatini o'zgartirishni ham o'z ichiga olishini ko'rsatadi. U ekologik innovatsiyalarni faqat texnik yangilik sifatida emas, balki transformatsion ijtimoiy-ijtimoiy vosita sifatida baholaydi.

Shuningdek, Global Green Growth Institute va OECD tomonidan tayyorlangan tahliliy hisobotlar yashil innovatsiyalarni rag'batlantirishda moliyalashtirish, normativ-huquqiy muhit va xalqaro hamkorlikning hal qiluvchi o'rni borligini ko'rsatadi. Bu hujjatlar tajriba va siyosiy tavsiyalar orqali yashil texnologiyalarni iqtisodiy tizimga integratsiyalash muhimligini asoslaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda ma'lumotlar asosan mavjud ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlarning hisobotlari va O'zbekistonning rasmiy statistik ma'lumotlari asosida yig'ildi. Tahlil uchun taqqoslama yondashuv, tarkibiy tahlil va amaliy misollar asosida ekologik innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini aniqlash usullari qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yashil iqtisodiyotga o'tish global miqyosdagi ekologik muammolar, xususan iqlim o'zgarishi, biosfera buzilishi, suv va havoning ifloslanishi, chiqindilarning ortib borishi, shuningdek, tabiiy resurslarning chegaralanganligi bilan bog'liq dolzarb masalalarga javoban shakllangan yangi iqtisodiy paradigma sifatida maydonga chiqdi. Ushbu modelda ekologik innovatsiyalar resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ishlab chiqarish va iste'mol jarayonlarida ekologik izni kamaytirish, iqtisodiy o'sish bilan birga ekologik xavfsizlikni ham ta'minlashga xizmat qiluvchi asosiy vosita hisoblanadi.

Avvalo, ekologik innovatsiyalarning mohiyati ularning iqtisodiy innovatsiyalardan farqli ravishda, resurs tejamlilik va ekologik barqarorlikni ta'minlovchi texnologik yechimlar bilan bog'liqligidadir. Bunday innovatsiyalar tarkibiga past uglerodli texnologiyalar, qayta tiklanuvchi energiya manbalari, chiqindisiz ishlab chiqarish jarayonlari, ekologik toza transport tizimlari, chiqindilarni qayta ishlash va energiya samaradorligini oshiruvchi vositalar kiradi. Bu texnologiyalar ekologik yuklama darajasini kamaytirish orqali iqtisodiy tizimlarning ekologik barqarorligini kuchaytiradi.

Porter va van der Linde tomonidan ilgari surilgan "innovation-offset" g'oyasiga ko'ra, ekologik innovatsiyalar dastlabki bosqichda korxonalar uchun qo'shimcha xarajatlar bilan bog'liq bo'lsa-da, uzoq muddatda raqobatbardoshlikni oshiruvchi omilga aylanadi. Bu holat zamonaviy iqtisodiy tizimlarda ekologik innovatsiyalarning investitsiya obyekti sifatidagi jozibadorligini ta'minlab, ko'plab davlatlarda yashil transformatsiyaga asos bo'lmoqda. Ayniqsa, Yevropa Ittifoqi mamlakatlari va Janubiy Koreyada yashil texnologiyalarning sanoat siyosatiga integratsiyalashuvi yuqori natijalarni ko'rsatmoqda.

Ekologik innovatsiyalarni amalga oshirishda ularni rag'batlantiruvchi institutsional va moliyaviy mexanizmlar muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, BMTning Yashil Iqtisodiyot Dasturi (UNEP Green Economy Initiative) doirasida ekologik texnologiyalarni ommalashtirish uchun grantlar, soliq imtiyozlari, past foizli kreditlar va karbon solig'i tizimi qo'llanilmoqda. OECD tahlillarida esa ekologik innovatsiyalarni rag'batlantirishda "yashil

davlat xaridlari”, ya’ni ekologik mezonlarga asoslangan davlat xaridlari tizimi ham samarali vosita sifatida tavsiya etiladi.

O‘zbekiston sharoitida ekologik innovatsiyalarning joriy etilishi hali boshlang‘ich bosqichda bo‘lib, mavjud energiya infratuzilmasining aksariyati an’anaviy yoqilg‘i manbalariga asoslangan. Shu bois, qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o‘tish bo‘yicha qabul qilingan “Yashil energiya” konsepsiyasi ekologik innovatsiyalar uchun huquqiy asos bo‘lib xizmat qilmoqda. Xususan, 2022–2030-yillarga mo‘ljallangan “Yashil energiya strategiyasi”da quyosh va shamol energiyasi salohiyatidan foydalanishni kengaytirish, energiya samaradorligini oshirish va chiqindilarni qayta ishlash texnologiyalarini tatbiq etish belgilab berilgan.

Ekologik innovatsiyalarni amalga oshirishda mavjud to‘siqlar ham mavjud bo‘lib, ular qatoriga moliyaviy resurslarning yetishmasligi, texnologik bazaning eskirganligi, ixtisoslashgan mutaxassislarning yetishmovchiligi va institutsional mexanizmlarning sustligi kiradi. BMTTD (UNDP) va Jahon Banki tomonidan O‘zbekiston bo‘yicha o‘tkazilgan tahlillarda ekologik innovatsiyalarni tatbiq etishdagi asosiy muammo – bu investitsiya muhitining noaniqligi va texnologik o‘zgarishlar uchun zarur infratuzilmaning zaifligi ekanligi qayd etilgan.

Ekologik innovatsiyalarning samaradorligi esa faqat texnik yoki moliyaviy natijalar bilan emas, balki ijtimoiy-iqtisodiy ko‘rsatkichlar bilan ham baholanadi. Misol uchun, chiqindilarni qayta ishlash korxonalari nafaqat atrof-muhitga yuklamani kamaytiradi, balki yangi ish o‘rinlarini yaratadi, mahalliy xomashyo bazasini rivojlantiradi va eksport salohiyatini oshiradi. Bu esa yashil iqtisodiyotga o‘tishning kompleks yondashuvini talab qiladi.

Shu bilan birga, ekologik innovatsiyalarni baholashda indikatorlar tizimi muhim vosita hisoblanadi. Jahon Banki va OECD tomonidan tavsiya etilgan indikatorlar qatoriga uglerod izini kamaytirish darajasi, energiya tejamkorligi ko‘rsatkichlari, qayta tiklanuvchi energiya ulushi, ekologik toza mahsulotlar eksporti hajmi va yashil ish o‘rinlarining ulushi kiradi. Ushbu ko‘rsatkichlar asosida O‘zbekistonning ekologik innovatsiyalarni joriy etish bo‘yicha reytingi aniqlanishi mumkin.

Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatmoqdaki, ekologik innovatsiyalar faqat markaziy hukumat darajasidagi siyosatlar orqali emas, balki xususiy sektor va fuqarolik jamiyati ishtirokida amalga oshirilganida yuqori natijalar beradi. Masalan, Germaniyada “Energiewende” strategiyasi doirasida xonadonlar darajasida quyosh panellarini o‘rnatishga subsidiya ajratilishi orqali energetika tizimi transformatsiyasi boshlangan. Bu yondashuv markazlashtirilgan, lekin ko‘p ishtirokchili innovatsion model sifatida yuqori samaradorlik bergan.

Shuningdek, ekologik innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlovchi ta’lim va ilmiy-tadqiqot infratuzilmasining rivojlanishi ham dolzarb hisoblanadi. Raqobatbardosh yashil texnologiyalarni ishlab chiqish uchun mahalliy universitetlarda ekologik muhandislik, atrof-muhit iqtisodiyoti va barqaror rivojlanish bo‘yicha maxsus dasturlar joriy etilishi muhim. Bu nafaqat texnik mutaxassislar tayyorlashni, balki ilmiy-innovatsion salohiyatni oshirishni ham ta’minlaydi.

O‘zbekiston Respublikasida yashil iqtisodiyotga o‘tish – nafaqat iqtisodiy rivojlanishning muhim yo‘nalishi, balki atrof-muhit barqarorligini ta’minlashga qaratilgan strategik vazifalardan biridir. Bugungi kunda mamlakat ushbu sohada kompleks islohotlarni amalga oshirib, ekologik barqarorlik va resurslardan samarali foydalanish tamoyillariga asoslangan modelni shakllantirish yo‘lida izchil harakat qilmoqda. Bu boradagi chora-tadbirlar O‘zbekistonni xalqaro ekologik maydondagi faol ishtirokchilardan biriga aylantirmoqda.

Davlat darajasida amalga oshirilayotgan tashabbuslar natijasida mamlakatda ekologik yo‘nalishdagi rivojlanish xalqaro standartlar bilan uyg‘unlashmoqda. Jumladan, “Yashil iqtisodiyot” tamoyillariga muvofiq tashqi moliyaviy resurslarni jalb qilish orqali ko‘plab ekologik dastur va loyihalar yo‘lga qo‘yilgan. Bunda Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan ilgari surilgan “Barqaror rivojlanish maqsadlari” asosiy mezon sifatida xizmat qilmoqda. O‘zbekiston ushbu global maqsadlar doirasida ishlab chiqilgan ekologik strategiyalarni milliy siyosatga integratsiya etmoqda.

Xalqaro moliyaviy institutlar, xususan, Global Ekologik Fond, UNDP, va boshqa donor tashkilotlar bilan hamkorlikda bir qator ekologik dasturlar moliyalashtirilmoqda. Bu esa mamlakatga barqaror energetika, chiqindilarni boshqarish, suv resurslaridan oqilona foydalanish va iqlim o‘zgarishiga moslashuv kabi yo‘nalishlarda tizimli yondashuvlarni shakllantirish imkonini bermokda.

Ilmiy adabiyotlarda qayd etilishicha, 2021-yilda BMT Iqlim o‘zgarishi bo‘yicha konvensiyasi (UNFCCC) boshqaruv kengashining tashabbusi bilan tashkil etilgan “Yashil iqtisodiyot” koalitsiyasi tomonidan yashil iqtisodiyotga o‘tish bo‘yicha fundamental tamoyillar ishlab chiqilgan. Ushbu tamoyillar milliy siyosatni ishlab chiqishda asosiy konseptual yo‘nalish sifatida xizmat qilmoqda. Ular orasida iqtisodiy o‘sishni ekologik barqarorlik bilan uyg‘unlashtirish, ijtimoiy adolatni ta’minlash, tabiiy resurslardan samarali foydalanish, texnologik innovatsiyalarni keng joriy etish va yashil bandlikni rivojlantirish kabi ustuvor vazifalar alohida o‘rin egallaydi. Shunday qilib, O‘zbekistonda yashil iqtisodiyot konsepsiyasiga bosqichma-bosqich o‘tish orqali nafaqat ekologik xavfsizlikni mustahkamlash, balki barqaror iqtisodiy taraqqiyotga erishish uchun muhim poydevor yaratilmoqda. Mazkur yo‘nalishda olib borilayotgan siyosiy va institutsional islohotlar xalqaro

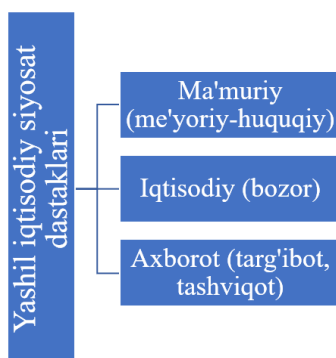

hamkorlik imkoniyatlarini kengaytirib, O'zbekistonni mintaqaviy darajada yetakchi eko-initsiyativalar markaziga aylantirishga xizmat qilmoqda¹ (1-rasm):

1-rasm. "Yashil qitisodiyot" tamoyillari

"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish mamlakatlardan yuqorida qayd etilganidek muayyan tamoyillarga asoslanishi, strategiya yoki dasturlar doirasida maqsadli siyosat yuritishni taqozo etadi. "Yashil iqtisodiyot" doirasida amalga oshirilayotgan siyosat o'z ta'sir dastaklariga ega bo'lishi zarur. Jahon amaliyotida yashil iqtisodiy siyosat doirasida qo'llanilayotgan dastaklarni quyidagi guruhlariga ajratish mumkin: ma'muriy; iqtisodiy; axborot (2-rasm).

2-rasm. Yashil iqtisodiy siyosat darstaklari

Nazariy jihatdan iqtisodiy dastaklarni qo'llash yashil iqtisodiyot oldiga qo'yilgan maqsadga erishish, ushbu maqsadga erishish yo'lida amalga oshirilgan umumiy xarajatlarni minimallashtirish imkonini beradi. Bu holat iqtisodiy dastaklar qatnashchilar uchun qarorlar qabul qilishda me'yoriy dastaklarga nisbatan ko'proq imkoniyatlar yaratib berishini anglatadi. Jumladan, texnologik andozalar (standartlar) qo'llanilganda tartibga solishdagi ustunlik faqat tartibga soluvchi muassasa tomonida bo'ladi. Bunda tartibga soluvchi kompaniyalarga atrof-muhitga zarar keltiruvchi chiqindilarni qancha chiqarish mumkinligi va ushbu ko'rsatkichga erishishda qanday texnologiyalardan foydalanish zarurligi to'g'risida xabar beradi. Natijada kompaniyalarning ushbu masala bo'yicha qarorlar qabul qilishdagi faoliyati cheklab qo'yiladi. Amalda tartibga soluvchi muassasa kompaniyalarning atrof-muhit muhofazasi uchun mas'uliyati darajasini ushbu tadbirlar qiymatidan qat'iy nazar birlashtirib qo'yadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yashil iqtisodiyotga o'tish bugungi global rivojlanishning ajralmas yo'nalishiga aylangan bo'lib, bu jarayonda ekologik innovatsiyalarning roli tobora ortib bormoqda. Ushbu tadqiqotda aniqlanishicha, ekologik innovatsiyalar resurslardan tejimli foydalanish, uglerod izini kamaytirish, chiqindilarni qayta ishlash va energiya

¹ United Nations Framework Convention on Climate Change. Climate Action and Support Trends. – Bonn: UNFCCC, 2021. – 130 p.

samaradorligini oshirish orqali nafaqat ekologik barqarorlikni ta'minlaydi, balki iqtisodiy o'sishning yangi drayveriga aylanadi. Ayni vaqtda, O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish yo'lida ekologik innovatsiyalarni keng joriy etishga qaratilgan dastlabki tashabbuslari mavjud bo'lsa-da, ularning amaliy natijadorligi past darajada qolmoqda. Bu holat, birinchidan, institutsional tizimning yetarlicha samarali ishlamasligi, ikkinchidan, moliyalashtirish mexanizmlarining cheklanganligi, uchinchi esa, texnologik va kadrlar salohiyatining sustligi bilan bog'liq.

Sohani yanada rivojlantirish uchun birinchi navbatda, ekologik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlaydigan huquqiy va institutsional bazani chuqurlashtirish zarur. Ya'ni, yashil texnologiyalarni rag'batlantiruvchi qonunchilik hujjatlari, soliq imtiyozlari, subsidiyalar va grant tizimlari mustahkamlanishi lozim. Bunday yondashuv nafaqat xorijiy investitsiyalarni jalb qiladi, balki mahalliy korxonalarni ham ekologik innovatsiyalarga qiziqtiradi. Ikkinchidan, ekologik innovatsiyalarni moliyalashtirish bo'yicha maxsus fondlar, yashil obligatsiyalar va ekologik bank xizmatlari joriy etilishi muhim. Moliyaviy vositalar faqat davlat tomonidan emas, balki xalqaro donorlar va xususiy sektor ishtirokida shakllantirilishi, ularning boshqaruvi esa shaffof va hisobdor tarzda olib borilishi zarur.

Shuningdek, texnologik transformatsiyani ta'minlash uchun ilmiy-tadqiqot va innovatsion markazlar faoliyati kengaytirilishi, ularning ishlab chiqarish bilan uzviy integratsiyasi ta'minlanishi kerak. Ekologik muhandislik, qayta tiklanuvchi energiya, chiqindilarni boshqarish va barqaror infratuzilma yo'nalishlarida fundamental va amaliy ilmiy tadqiqotlar olib borish, bu sohalarida innovatsion startaplarga imkoniyatlar yaratish orqali yangi texnologiyalar ishlab chiqilishi rag'batlantiriladi. Shu bilan birga, ta'lim tizimida ekologik ongni shakllantirish, kasb-hunar kollejlardan tortib oliy ta'lim muassasalarigacha yashil yo'nalishdagi dasturlarni joriy etish ham muhim ahamiyatga ega. Bu o'z navbatida, malakali kadrlar tayyorlash orqali texnologiyalarni mahalliyashtirish va ishlab chiqarishga joriy etish imkonini beradi.

Bundan tashqari, ekologik innovatsiyalarning hududiy darajadagi joriy etilishini qo'llab-quvvatlash orqali mamlakat bo'ylab teng va inklyuziv yashil transformatsiyaga erishish mumkin. Ayniqsa, sanoatlashgan hududlarda chiqindilarni kamaytirish, energiya samaradorligini oshirish va qayta tiklanuvchi energiya infratuzilmasini barpo etish bo'yicha maxsus rejalashtirish talab etiladi. Mahalliy hokimiyat organlari, fuqarolik jamiyati va nodavlat notijorat tashkilotlari ekologik innovatsiyalarni amalga oshirishda faol ishtirok etishi, bu esa ijtimoiy mas'uliyat va jamoaviy nazorat mexanizmlarining shakllanishiga xizmat qiladi.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, ekologik innovatsiyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun ko'p darajali yondashuv zarur. Bu borada O'zbekiston ham Yevropa Ittifoqi, Janubiy Koreya, Yaponiya, Xitoy kabi davlatlar tajribasini o'rganib, o'z sharoitiga moslashtirilgan strategik yondashuvlarni ishlab chiqishi kerak. Jumladan, yashil iqtisodiyotga o'tishda ekologik indikatorlar tizimini ishlab chiqish, milliy statistik hisobotlarda ekologik innovatsiyalarning alohida segment sifatida aks ettirilishi, hisobotlar ochiqligi va ularni xalqaro standartlarga mos ravishda yuritilishi orqali tahliliy asoslar mustahkamlanadi.

Xulosa qilib aytganda, yashil iqtisodiyotga o'tishda ekologik innovatsiyalarni faqat texnik vosita sifatida emas, balki keng ko'lamli institutsional, iqtisodiy, ilmiy va ijtimoiy transformatsiyaning ajralmas qismi sifatida qabul qilish lozim. Ularni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun esa kompleks yondashuv zarur: bu yondashuvda huquqiy muhit, moliyalashtirish, texnologiyalar, inson kapitali va boshqaruv tizimi uzviy ishlashi kerak. Mazkur shart-sharoitlar mavjud bo'lgan taqdirdagina O'zbekiston yashil iqtisodiyot sari barqaror va samarali qadamlar tashlashi, ekologik xavfsizlikni ta'minlash bilan birga, uzoq muddatli iqtisodiy raqobatbardoshlikka erishishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. World Bank. Uzbekistan Country Climate and Development Report. – Washington D.C.: World Bank, 2023. – 192 p.
2. T. Sterner, S. Coria. Policy Instruments for Environmental and Natural Resource Management. – Routledge, 2012. – 480 p.
3. D. Pearce, E. Barbier, A. Markandya. Blueprint for a Green Economy. – Earthscan, 1989. – 192 p.
4. IEA. Renewables 2023: Analysis and Forecast to 2028. – International Energy Agency, 2023. – 260 p.
5. GGGI, Ministry of Economy and Finance of Uzbekistan. Green Growth Potential Assessment for Uzbekistan. – Seoul: GGGI, 2022. – 146 p.
6. E. Xudayberganov. O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi. – T.: Yangi asr avlodi, 2019. – 210 b.
7. J.B. Rashidov. Ekologik boshqaruv va moliyalashtirish. – T.: Iqtisod-moliya, 2021. – 198 b.
8. Daly, H. E. Steady-State Economics: Second Edition with New Essays. – Washington, DC: Island Press, 1991. – 318 p.
9. Meadows, D. H., Randers, J., Meadows, D. L. The Limits to Growth: The 30-Year Update. – White River Junction: Chelsea Green Publishing, 2004. – 368 p.
10. Barbier, E. B. A Global Green New Deal: Rethinking the Economic Recovery. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010. – 272 p.
11. Costanza, R., et al. Ecological Economics: Principles and Applications. – Washington, DC: Island Press, 2014. – 525 p.
12. Jackson, T. Prosperity without Growth: Foundations for the Economy of Tomorrow. – London: Routledge, 2017. – 310 p.

13. Sachs, J. D. The Age of Sustainable Development. – New York: Columbia University Press, 2015. – 544 p.
14. United Nations Framework Convention on Climate Change. Climate Action and Support Trends. – Bonn: UNFCCC, 2021. – 130 p.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>